

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagstiftning om ombildande av Statens datorcentral till statsbolag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att statsrådet berättigas att överlåta den egendom som det statliga affärsverket Statens datorcentral besitter på ett nytt statsbolag, vars uppgift kommer att vara att producera och tillhandahålla tjänster och produkter som gäller datateknik och datateknikens tillämpningar och som kommer att fortsätta Statens datorcentrals verksamhet, samt att vidta andra åtgärder som föranleds av ändringen av organisationsform.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1993 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens datorcentrals besittning på ett nytt statsbolag avses träda i kraft så snart den har antagits och blivit stadfäst. Den föreslagna lagen om upphävande av lagen om Statens datorcentral avses träda i kraft vid ingången av 1993.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

Statens datorcentral är ett sådant statligt affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/87). Datorcentralen faller inom finansministeriets förvaltningsområde. I sin bokföring iakttar den statsrådets beslut om grunderna för statens affärsverks bokföring (866/88). I nämnda beslut har bokföringslagen (655/73) och lagen om aktiebolag (734/78) beaktats.

Enligt lagen om Statens datorcentral (729/88) är datorcentralen verksam inom det datatekniska området. Datorcentralen skall producera och tillhandahålla tjänster och produkter som gäller datateknik och datateknikens tillämpningar. Genom förordning kan också andra lämpliga uppgifter anförtros datorcentralen. I sin verksamhet skall datorcentralen särskilt beakta behovet av datatekniska tjänster och produkter vid statens ämbetsverk och inrättningar.

I förordningen om Statens datorcentral

(730/88) stadgas närmare om datorcentralens uppgifter. Datorcentralen skall utveckla och producera tjänster och produkter som gäller datateknik och datateknikens tillämpningar samt till sina kunder sälja, hyra eller annars mot vederlag upplåta system, utrustning och program för databehandling samt producera tjänster som omedelbart hänförs sig härtill. Datorcentralen utför också andra uppgifter som hör till datateknikens område.

Statens datorcentral inrättades 1964. Sedan ingången av 1989 har den varit ett statligt affärsverk. Datorcentralens verksamhet leds av en styrelse som förordnas av statsrådet för tre år i sänder samt av en verkställande direktör som utnämns av statsrådet. Datorcentralens huvudkontor ligger i Esbo och den har regionala verksamhetsställen i Jyväskylä, Kouvola, Tammerfors, Uleåborg och Åbo. Datorcentralen indelas i sju huvudresultatenheter. Vid datorcentralen fanns 31.12.1991 ca 1 000 anställda, samtliga i arbetsavtalsförhållande till staten.

Statsrådet fattade den 12 oktober 1989 ett beslut som gällde den statliga egendom som överförts i den till ett statligt affärsverk ombildade Statens datorcentralens besittning vid ingången av 1989 och om villkoren för överlåtelse av egendomen. Egendomen kvarstår emellertid fortfarande i statens ägo och staten ansvarar i andra hand också för datorcentralens skulder och andra förbindelser.

I datorcentralens besittning överfördes från datamaskinscentralen de tomter på vilka verksamhetsställena i Otnäs i Esbo och i Jyväskylä är belägna jämte byggnaderna på tomterna samt en byggnad på en lägenhet som hyrts i Ekenäs stad. Dessutom överfördes i enlighet med den justerade balansräkningen på datorcentralen den övriga egendom som varit i den förra datamaskincentralens besittning vid utgången av 1988. I statsrådets beslut konstaterades att den egendom som skulle överföras var värd 343 187 331 mk, varav värdet av den egendom som utgavs på lånevillkor uppgår till 32 000 000 mk. Dessutom ålades datorcentralen att till staten som fordringar och kassamedel och annat liknande redovisa 61 254 922 mk. Statsrådet beslöt att utöver datorcentralens grundkapital på 50 100 000 mk och de 32 000 000 mk som utgivits på lånevillkor såsom annat eget kapital anteckna 162 196 677 mk, varav 54 300 000 mk i en uppskrivningsfond. Den statliga fordran som utgivits på lånevillkor skulle, enligt vad statsrådet förordnat, återbetalas på 15 år med början 1990. Vid utgången av 1991 återstod 27 733 320 mk av lånet. År 1992 köpte datorcentralen av staten besittningsrätten till två områden jämte byggnader i Ekenäs stad.

Datorcentralens omsättning var 1989 ca 510 milj. mk, 1990 ca 565 milj. mk och 1991 ca 590 milj. mk. Av kundkretsen är statsförvaltningens andel ca 73 % av omsättningen. Den övriga offentliga förvaltningen utgör ca 16 % av kunderna, och den privata sektorn står för ca 11 % av omsättningen.

Datorcentralens verksamhet har varit lönsam i företagsekonomiskt hänseende. Räkenskapsperiodens vinst var 7,3 milj. mk 1989, 10,9 milj. mk 1990 och 43,8 milj. mk 1991.

2. De föreslagna ändringarna

Regeringen har för revideringen av den offentliga sektorn som mål under 1990-talet

satt ett förbättrande av resultatet av den offentliga förvaltningens verksamhet samt en höjning av förvaltningens produktivitet. För att förbättra de offentliga funktionernas resultat främjar regeringen utnyttjandet av marknadsstyrning och i anslutning därtill också en bolagisering av de affärsverk som inte har offentliga samhällseliga skyldigheter.

Behovet av att ändra datorcentralens organisationsform till aktiebolag har närmast orsakats av den allt hårdare konkurrensen på datateknikens område. Det är viktigt att datorcentralen har samma verksamhetsförutsättningar som andra företag inom branschen. Med tanke på t.ex. ledningen, organisationen och utvecklingen av verksamheten samt anskaffandet av nya uppgifter är aktiebolagsformen mera flexibel och effektiv än affärsverksformen. I det snabbt föränderliga läget inom branschen kan detta ha stor betydelse.

Aktiebolagsformen vore av stor vikt med tanke på den internationella utvecklingen. EES-avtalet förutsätter att den finländska konkurrenslagstiftningen harmoniseras med motsvarande EG-lagstiftning, vilket bidrar till att skapa press på en förnyelse av de offentliga företagsformer som är verksamma inom den öppna konkurrenssektorn. Eftersom datorcentralen inte har några myndighetsuppgifter och eftersom den är verksam i en öppen konkurrenssituation, är aktiebolagsformen lämplig. Betonandet av den öppna konkurrensen på datateknikens område främjar också resurshushållningen och konkurrensen inom de statliga ämbetsverkens och inrättningarnas ADB-funktioner.

Datorcentralen har inte sedan den inrättades fått medel från staten i form av kapitalplaceringar. Affärsverket har i jämn takt minskat sin skuld till staten. Affärsverket uppnådde 1989 och 1990 det uppställda målet för avkastning på grundkapitalet, och överskred 1991 klart detta mål. Datorcentralen har goda förutsättningar för kontinuerlig lönsam verksamhet även i aktiebolagsform och utgående från samma konkurrensläge som motsvarande privata företag.

Att bilda ett nytt aktiebolag måste betraktas som en väl underbyggd lösning. Staten skall enligt förslaget teckna bolagets hela aktiestock. Verksamhetsområdet för det nya aktiebolaget med statlig majoritet skall vara utveckling och produktion av och handel med tjänster och produkter som gäller datateknik och datatek-

niken tillämpningar samt annan verksamhet i samband därmed. Bolaget skall direkt fortsätta Statens datorcentralens verksamhet från och med ingången av 1993. På bolaget skall tillämpas stadgandena i lagen om aktiebolag.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att det stiftas en lag, med stöd av vilken statsrådet får fullmakt att på det nya statsbolaget överlåta den egendom som är i affärsverkets besittning. Lagen om Statens datorcentral skall enligt förslaget upphävas vid ingången av 1993. I övrigt skall på bolaget tillämpas vad som stadgas i lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/91).

Det är möjligt att längre fram utveckla verksamheten i det nya aktiebolaget genom att ombilda bolaget till en koncern. Koncernstrukturen är en allmän organisationsform för affärsverksamhet inom databranschen i Finland.

3. Propositionens beredning

Datorcentralens styrelse beslöt den 30 januari 1992 på basis av sina utredningar angående omändringen av företagsform att som mål uppställa en ändring av datorcentralens företagsform till aktiebolag vid ingången av 1993. Datorcentralen föreslog därför den 3 februari 1992 för finansministeriet att ministeriet i sin tur skulle vidta åtgärder för ombildande av datorcentralen till aktiebolag vid ingången av 1993.

Enligt 3 punkten i statsrådets programbeslut av den 7 maj 1992 för reform av den offentliga sektorn hör också Statens datorcentral till de statliga affärsverk som skall bolagiseras 1993 och 1994.

Proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet i samarbete med datorcentralen och handels- och industriministeriet.

4. Propositionens ekonomiska verkningar

4.1. Bildandet av aktiebolaget och inledandet av verksamheten

Avsikten är att bolaget skall bildas med ett aktiekapital om 25 000 mk hösten 1992 för att bolagets nya firmanamn, som skall användas i den affärsverksamhet som överförs, i god tid

skall kunna marknadsföras för kundkretsen. Bolagets samtliga aktier skall tecknas av staten.

Datorcentralen skall indras den 1 januari 1993. Dess affärsverksamhet, all egendom i dess besittning och dess skulder skall överföras till det nya aktiebolaget. Tillgångarna skall överlåtas på aktiebolaget som apportegendom den 1 januari 1993 (överlåtelsedagen), varvid bolagets aktiekapital också skall höjas till 75 milj. mk. Staten skall teckna aktiekapitalet i dess helhet. Bolagets affärsverksamhet skall inledas den 1 januari 1993 (begynnelsedagen för affärsverksamheten).

Avsikten är att bilda en kapitalstruktur som i det inledande skedet av verksamheten är tillräckligt stark i händelse av eventuella anpassningsproblem och som möjliggör en lönsam verksamhet för bolaget, dock med beaktande av konkurrensläget inom branschen. Detta innebär att det nya bolagets soliditet bör vara god eller åtminstone ligga på branschens medelnivå, men den bör inte heller vara för stark med tanke på konkurrensläget. Staten får i egenskap av ägare avkastning av det kapital den placerat i det nya bolaget i form av dividend och låneräntor.

Eftersom aktiebolaget fortsätter affärsverkets nuvarande verksamhet utan förändringar i fråga om ägare, kundkrets, personal och andra betydande intressentgrupper, är det motiverat att omändringen av företagsformen inte orsakar förändringar i de tillgångar och andra resurser eller de skulder och andra förbindelser som återfinns i datorcentralens bokslut den 31 december 1992. Därför bör de tillgångar datorcentralen besitter, från vilka avdras statens vinstandel för 1992, som aktiernas teckningspris överförs på det nya bolaget. Tecknandet av aktier förutsätter inte betalningar. Även datorcentralens skulder skall överföras på bolaget.

Aktiebolagets ingående balans härleds ur datorcentralens utgående balans den 31 december 1992.

4.2. Tillgångar

De siffror som presenteras i det följande bygger på en preliminär uppskattning av datorcentralens bokslut den 31 december 1992 och justeras sedan statsrådet har fastställt datorcentralens bokslut för 1992.

Värdet av de finansieringstillgångar som

övertörs uppgår till ca 240 milj. mk och värdet av omsättningstillgångarna till ca 10 milj. mk.

Värdet av anläggningstillgångarna, inklusive värderingsposter, är sammanlagt ca 294 milj. mk, varav värdet av fastigheterna i Otnäs i Esbo och i Jyväskylä samt i Ekenäs uppgår till ca 171 milj. mk, maskiner och inventarier till ca 65 milj. mk, aktier hänförande sig till huvudkontorets lokaler till ca 43 milj. mk och övriga aktier till ca 15 milj. mk.

Av det främmande kapital som skall övertörs uppgår den kortfristiga, icke räntebärande skulden till ca 90 milj. mk, varav ca 30 milj. mk leverantörskulder, ca 27 milj. mk skulder på grund av semesterlöner och ca 33 milj. mk annan skuld. Den räntebärande kortfristiga skulden uppgår till ca 19 milj. mk och utgörs av sådana amorteringar på långfristiga lån som förfaller till betalning 1993. Den långfristiga skulden uppgår till ca 53 milj. mk, varav statens affärsverkslån uppgår till ca 23 milj. mk och Jyväskylä stads byggnadslån till ca 14 milj. mk. Det föreslås att de statliga lån om sammanlagt 43 milj. mk som datorcentralen har vid överlåtelseötidpunkten övertörs på det nya aktiebolaget utan säkerhet.

Bolagets eget kapital uppgår till ca 380 milj. mk. Bolagets aktiekapital uppgår till 75 milj. mk. Ca 305 milj. mk utgörs reservfond.

4.3. Inverkan på statsbudgeten

Datorcentralens nuvarande bokföring av vinstfördelningen samt låneräntor och amorteringar som inkomst i statsbudgeten förändras inte. Ny intäktsföring är den inkomstskatt till staten som aktiebolaget betalar.

4.4. Kostnadsverkningar för aktiebolaget

Ombildandet till aktiebolag medför vissa årliga merkostnader jämfört med nuläget, vilka närmast uppstår i form av stats- och kommunalskatt, försäkringspremier, lönebikostnader, finansieringskostnader och vissa andra kostnader. Merkostnaderna utgör ca 2—3 procent

av omsättningen. Merkostnaderna täcks med inkomstfinansiering.

5. Propositionens verkningar i fråga om personal

Avsikten är att den personal som är anställd vid datorcentralen övergår i det nya bolagets tjänst på de arbetsavtalsvillkor som tillämpas i aktiebolaget. Staten svarar för personalens pensionskydd fram till överlåtelseötidpunkten. Från och med begynnelseötidpunkten ordnar aktiebolaget pensionskyddet för den personal som övertörs från statens tjänst. Bolaget svarar för personalens alla pensionskostnader, inklusive eventuellt tilläggspensionskydd.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionen

I anslutning till budgetpropositionen för 1993 avläts till riksdagen en regeringsproposition som innehåller förslag till lag om ordnande av personalens pensionskydd då statens ämbetsverk, inrättningar eller affärsverk ombildas till aktiebolag samt till lag om statens pensionsförsäkringsfond. I propositionen föreslås att pensionskyddet för personer som övertörs från statens tjänst då en statlig verksamhet bolagiseras ordnas inom ramen för statens pensionssystem på ett sätt som huvudsakligen motsvarar grundvillkoren i lagen om pension för arbetstagare. Det föreslås också att de kostnader som detta medför sköts så, att det nya bolaget, vad gäller skyldigheten att ordna pensionskyddet, så långt som möjligt kommer i samma ställning som de konkurrerande företagen. För att arrangemangen skall kunna vidtas föreslås att verksamhetsområdet för statens pensionsfond och statskontoret utvidgas och att den lagstiftning som gäller statens pensionsfond ersätts med en ny lag om statens pensionsförsäkringsfond. De nämnda lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1993.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

1.1. Lag om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens datorcentrals besittning på ett nytt statsbolag

1 §. Paragrafen innehåller en fullmakt för statsrådet att teckna samtliga aktier i det statsbolag som bildas för att fortsätta datorcentralens verksamhet samt att överlåta den statliga egendom som för närvarande är i datorcentralens besittning på detta statsbolag. Enligt 74 § (1077/91) Regeringsformen för Finland får statens fasta egendom överlåtas med riksdagens samtycke eller enligt lag.

2 §. Bildandet av statsbolaget skall i praktiken ordnas så, att statsrådet på det nya aktiebolaget överlåter Statens datorcentrals affärsverksamhet och de tillgångar som är i datorcentralens besittning samt alla skulder och förbindelser.

Statsrådet bestämmer värdet på egendomen och villkoren för överlåtelsen. Statsrådet skall besluta om arrangemang i samband med överlåtelsen av egendomen och bolagsbildningen. Överlåtelsen av egendomen och affärsverksamheten skall ske den 1 januari 1993, vilket innebär att statsrådet fattar ett preliminärt beslut om överföring av egendomen senast i december 1992. Det slutgiltiga beslutet kan fattas när statsrådet har fastställt Statens datorcentrals bokslut för 1992.

Den fasta egendom som överlåts på det nya bolaget omfattar tomt nr 1 i stadsdel 10 i Esbo stad, kvarter 10022, och byggnaderna på tomt nr 2 i stadsdel 22 i Jyväskylä stad, kvarter 64, och byggnaderna på tomt nr 3 i det bolag som skall bildas överlåts dessutom två områden av en sammanlagd areal om ca sex hektar jämte byggnader från lägenheten RN 3:15 i Båsa by i Ekenäs stad.

Enligt 4 § 1 mom. lagen om statens långivning och statsborgen (449/88) kan statliga lån beviljas endast mot betryggande säkerhet, om inte något annat stadgas i lagen eller riksdagen när anslag anvisas har beslutat något annat. I 2 § 3 mom. i lagförslaget stadgas om lån utan säkerhet till bolaget. Det är ändamålsenligt att detta gäller endast de statliga lån som givits under affärsverkstiden.

3 §. Enligt 19 § lagen om skatt på inkomst och förmögenhet (1240/88) är staten inte skatt-

skyldig till kommunerna för inkomst som den erhåller från datorcentralen. I beskattningshänseende fortsätter bolaget datorcentralens verksamhet på det sätt som avses i 38 § lagen om skatt på inkomst och förmögenhet och 33 § 1 mom. omsättningsskattelagen (559/91). För överföring av egendom som apportegendom skall bolaget inte betala stämpelskatt. Bolaget skall inte heller betala stämpelskatt för överlåtelse av fastigheter som hör till den egendom som överlåts eller för överföring av aktier och andelsbevis.

4 §. Efter att datorcentralen har indragits och dess egendom överförs på aktiebolaget, svarar aktiebolaget för de skuld-, anskaffnings- och leveransavtal samt andra liknande förbindelser som datorcentralen ingått under sin verksamhetstid. Om den part som ingått en förbindelse med Statens datorcentral inte godkänner bytet av motpart, ersätter bolaget staten för vad staten eventuellt måste betala på grund av Statens datorcentrals förbindelse.

5 §. Paragrafen innehåller nödvändiga stadganden om lagens ikraftträdande.

1.2. Lag om upphävande av lagen om Statens datorcentral

1 §. Det föreslås att lagen om Statens datorcentral upphävs.

2 §. I paragrafen skall tas in de nödvändiga stadgandena om lagens ikraftträdande och om förfarandet i fråga om bokslutet och revisionen för affärsverkets sista räkenskapsperiod.

2. Ikraftträdande

Lagen om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens datorcentrals besittning på ett nytt statsbolag föreslås träda i kraft så snart den har antagits och blivit stadfäst.

Lagen om upphävande av lagen om Statens datorcentral avses träda i kraft den 1 januari 1993, eftersom affärsverkets räkenskapsperiod är kalenderåret.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om rätt för statsrådet att överlåta egendom som är i Statens datorcentrals besittning på ett nytt statsbolag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Statsrådet berättigas att överlåta de statsägda markområden och byggnader jämte anläggningar samt den övriga egendom som är i Statens datorcentrals besittning på ett aktiebolag, som bildas för utveckling och produktion av samt handel med produkter och tjänster som gäller datateknik och datateknikens tillämpningar samt annan verksamhet i samband därmed. När aktiebolaget bildas tecknar staten samtliga aktier.

2 §

Statsrådet bestämmer värdet av den egendom som skall överlåtas och villkoren för överlåtelsen samt beslutar om övriga arrangemang som hör samman med överlåtelsen av egendomen och bildandet av bolaget.

Statsrådet bestämmer vilken del av egendomen som skall sättas in i bolaget mot aktier.

Statens lån till bolaget kan stå utan säkerhet högst till det belopp av kapitalet som utgör statens lån till Statens datorcentral vid överlåtelsepunkten.

3 §

Bolaget är befriat från att betala stämpelskatt för överlåtelsehandlingar som gäller i denna lag nämnd egendom.

Vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen samt omsättningsbeskattningen anses bolaget som sådant fortsätta Statens datorcentrals rörelse.

4 §

Bolaget svarar för de skuld-, anskaffnings- och leveransavtal samt andra liknande förbindelser som Statens datorcentral har ingått under sin verksamhetstid.

5 §

Denna lag träder i kraft den
199 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

2.

L a g
om upphävande av lagen om Statens datorcentral

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §
Härmed upphävs lagen den 15 augusti 1988
om Statens datorcentral (729/88).

På revisionen och bokslutet för Statens
datorcentral:s sista verksamhetsår tillämpas vad
som stadgas i lagen om statens affärsverk
(627/87) och stadgas eller bestäms med stöd av
den.

2 §
Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.
Åtgärder som verkställigheten av lagen för-
utsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 18 september 1992

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Minister Ilkka Kanerva

